

BIJBELSTUDIE 12

JEZUS IN DE TEMPEL

❖ **BIJBELTEKST:** *Lucas 2:41-52*

Toelichting

Het slot van Lucas 1-2 is een verdere uitwerking van de opmerking in 2:40, namelijk dat Jezus opgroeide als een jongen die vol was van wijsheid en dat God met hem was. De inleiding is 'typisch Lucas': hij plaatst de scène in de context van het religieuze leven van Israël, waaraan Jozef en Maria – en dus ook Jezus – op een vanzelfsprekende manier deelnemen; na naamgeving, besnijdenis, reiniging (van Maria) en vrijkoping van Jezus is het nu het paasfeest dat het decor vormt, als een jaarlijkse pelgrimstocht (vers 41 – zie Exodus 23:14-17; 34:24-25 en Deuteronomium 16:16). De vermelding van Jezus' twaalfjarige leeftijd (vers 42) suggereert bovendien dat er iets aan de hand is met Jezus' volwassen worden, ook wanneer Lucas dat niet nader uitlegt (een bar-mitswaritueel zal nog niet bedoeld zijn, dat ontwikkelde zich later). Spannend wordt het op het moment dat Jezus in Jeruzalem achterblijft (vers 43). De lezer weet nog niet wat er met het kind aan de hand is en Lucas voert de spanning op door de ouders eerst een dag lang te laten doorreizen vanwege het misverstand dat hij zich ergens anders in de 'clan' bevindt, ze dan te laten zoeken (vers 45) en hem pas na drie dagen te laten vinden (vers 46). Het relatief langzaam vertellen en de ontknoping uitstellen, is een mooie manier om de lezer te laten voelen hoe lang en hoe onzeker de zoektocht van de ouders is. De zoektocht van de ouders neemt bijna net zoveel plek in als het gesprek dat vervolgens in Jeruzalem plaatsvindt.

De 'drie dagen' die het duurt om Jezus te vinden, mogen een christelijke lezer doen denken aan de drie dagen in het graf; als dat er al mee bedoeld is, lijkt het van secundair belang: de angst van de ouders lijkt voorop te staan. Je eerstgeboren zoon kwijt raken bij het paasfeest is niet wat je wilt dat je overkomt. De schok hem in de tempel aan te treffen waar hij zich doodleuk onderhoudt met de rabbi's en wel zo dat iedereen diep van hem onder de indruk is, is dan ook groot (vers 48) en Maria weet er ook woorden voor te vinden: 'Kind, wat heb je ons aangedaan?'

Je vader en ik hebben met angst in het hart naar je gezocht' (vers 48). Het is een reactie waar je je goed in kunt verplaatsen, dat zal voor antieke lezers ook gegolden hebben. Des te harder is dan het contrast met Jezus' antwoord (van een twaalfjarige!): 'Waarom hebt u naar me gezocht? Wist u niet dat ik in het huis van mijn Vader moest zijn?' (vers 49). Als auteur zorgt Lucas hier duidelijk voor een schok, bij de personage in het verhaal, Jozef en Maria, en ook bij de lezers, die misschien een wat sympathiekere reactie van Jezus verwacht zouden hebben. Het onbegrip van lezers kan ook teruggevonden worden in de samenvatting van de reactie van Jozef en Maria (of beter: Maria en Jozef; Maria treedt hier handelend op, vader Jozef zwijgt): 'Ze begrepen niet wat hij tegen hen zei' (vers 50). Daarmee lijkt de kous af; Jezus gaat weer gehoorzaam mee naar Nazaret en 'groeide verder en zijn wijsheid nam nog toe. Hij kwam steeds meer in de gunst bij God en de mensen' (vers 52). Toch is er een cliffhanger: Maria bewaart dit alles, de hele vreemde scène in de tempel, in haar hart – en dat nodigt de lezer uit het ook te doen, net zoals dat het geval was in vers 19, waar dezelfde formulering voorkomt. Ook daar krijgen Jozef en Maria, en met hen de lezers van het Lucas-evangelie, informatie over Jezus waarvan nog niet helemaal helder is wat het betekent, en met Maria's nadenken hierover kan ook de lezer ermee aan de slag.

Voor wie verder in het Lucas-evangelie leest – en voor wie de eerdere delen van het kindheidsevangelie voor ogen heeft – zit er natuurlijk meer in het verhaal dan onmin in het gezin uit Nazaret. Twee dingen zijn met name van belang: Jezus' beheersing van de Schrift in gesprek met de rabbi's en zijn opmerking over bij zijn Vader moeten zijn (vers 46-47, 49). Het eerste van deze twee thema's past nu op Jezus toe wat er van zijn familie al gezegd werd: hij is zeer trouw aan en buitengewoon vertrouwd met de Schrift, zelfs zo dat hij met de experts mee kan doen en iedereen onder de indruk is. Dit geeft aan wat voor soort Messias Jezus zal zijn – en het laat weer eens zien hoe Lucas de relatie tussen 'synagoge en kerk' ziet, namelijk als een relatie van continuïteit. Historisch gezien geeft dit ook aan dat hoe hard de conflicten tussen Jezus en schriftgeleerden ook zullen worden, dit conflicten zijn tussen mensen die erg op elkaar lijken: ze komen uit dezelfde school! Tegelijkertijd wijst dit alles vooruit naar Jezus' optreden als leraar in het Lucas-evangelie, waarin dit een heel belangrijke plek inneemt (bijvoorbeeld in 4:15; 4:31-32; 11:1; 20:1, 21; 23:5 – het komt ook in de tempel voor: 19:47; 20:1-21:38;

21:37-38). Zoals in alles, bereidt het kindheidsevangelie hier ook voor wat nog komen gaat. Het tweede thema is Jezus' vaderschap; weer interesseert Lucas zich minder voor biologie dan voor theologie, en de scène in de tempel, en dan met name Jezus' opmerking over bij zijn Vader zijn, is een verdere uitwerking en invulling van Gabriëls aankondiging aan Maria. De wonderbaarlijke geboorte krijgt inhoud doordat Jezus als 'zoon van God' nu gepresenteerd wordt als iemand die zich in de Schrift verdiept en op die manier vorm geeft aan zijn bijzondere afkomst en roeping. Dit alles relativeert de rol van Jozef natuurlijk enorm – hij heeft in dit evangelie ook letterlijk heel weinig te zeggen: hij komt nergens aan het woord. De opmerking over hem in Jezus' genealogie een paar verzen later voert dit nog verder, daar staat: 'Hij was, zoals algemeen werd aangenomen, de zoon van Jozef, die de zoon was van Eli' (3:23). De lezer van Lucas weet wel beter.

Dit laatste onderdeel, het relativeren van de schijnbare natuurlijke vader van Jezus, Jozef dus, is een boeiend gegeven tegen de achtergrond van de patriarchale maatschappijen rondom de Middellandse Zee, de plek waar het Lucas-evangelie ontstond en gelezen werd. Terwijl het zeker zo is dat een sterk mannelijk godsbeeld de positie van mannen in een maatschappij versterkt (ten koste van wie niet als mannelijk geldt), zit er ook nog een ander aspect aan: omdat God zelf als 'man' en 'vader' optreedt, overbiedt God altijd ook de mannelijkste, de patriarchaalste man én kan hij normen stellen voor wat wel en wat niet als goed mannelijk gedrag kan gelden. In Jezus' optreden als Gods representant zal dit zeker een rol spelen, wanneer hij, oppermachtig in woord en daad, deze macht vooral inzet ten gunste van wie tekortkomt en niet, zoals ook heel goed gekund zou hebben, om zichzelf van extraatjes te voorzien.

Vragen

Ook in dit onderdeel van het kindheidsevangelie gaat het primair om Jezus' identiteit. In dit geval met name om zijn vertrouwdheid met en trouw aan de Schrift en dit als 'zoon van God', die werkelijk thuis is bij zijn Vader, dat wil zeggen: in de tempel. Vragen kunnen dit beeld van Jezus verdiepen.

1. Jezus is hier vooral een goede rabbi of schriftgeleerde; dat laat ook zien hoe dicht hij bij deze stroming binnen het jodendom staat. Welke rol speelt Jezus als leraar bij je eigen beeld van Jezus?
2. De rol van God als Jezus' Vader is hier van groot belang. Het is een 'wonderlijk' gegeven, maar hoe zou je de betekenis ervan onder woorden brengen?

Bijeenkomst 12: Jezus in de tempel (Lucas 2:41-52)

Om te beginnen: laat iedereen een voorwerp (tekst, foto, et cetera) meenemen dat uitbeeldt hoe diegene Jezus ziet. Welk beeld heeft hij of zij van Jezus? Deel deze beelden met elkaar.

1. We zijn aangekomen bij het laatste verhaal van Lucas over de geboorte en jeugd van Jezus. Blader de verhalen nog eens door en beantwoord de vraag hoe Lucas' beeld van Jezus zich verhoudt tot je eigen beeld van Jezus. Vullen ze elkaar aan? Zijn er spanningen?
2. Het spel met 'vaderschap', zoals Lucas dit weergeeft, heeft veel met 'patriarchale maatschappijen' en ook met 'mannelijkheid' te maken. Waar komen in onze maatschappij en in de eigen kerkelijke traditie eigenlijk voorstellingen vandaan over wat als goed mannelijk geldt? Welke rol speelt het voorbeeld van Jezus daarbij?